

bybildet

Overvåket og avlyttet

Det er 50 år siden Fredskontoret ble etablert. «I strid for fred» heter en bok som kommer ut i forbindelse med jubileet. Den forteller om overvåking og telefonavlytting.

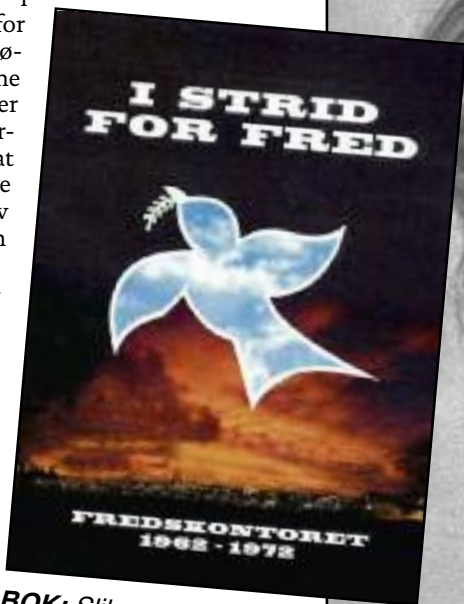
En av dem som vies stor oppmerksomhet i boken, er Inger Graff, som var engasjert på Fredskontoret i Tromsø.

Hun intervjues sammen med sønnene Ola og Gunnar Graff om tiden på 1960-tallet hvor den kalde krigen raste og hvor stadig flere mennesker landet over ble engasjert i kampen mot atomprøvesprengninger og for fredsarbeid.

Overvåkingspolitiet var svært aktiv i forhold til det som ble oppfattet som radikale grupper, og Fredskontoret var åpenbart en slik.

I intervjuet i boken «I strid for fred», hvor Tromsøkvinnen Anne Hjort-Larsen er medredaktør, forteller Ola Graff at han opplevde overvåkingen av telefonen som ganske heftig.

– Det var sjelden du kunne løfte av telefonrøret uten at det sa klikk. En gang vi tok telefonen, var det noen som svarte: «Military Service», forteller Ola og gjetter på at det var det som het Ramfjordnes base (senere Olavsvern) som svarte.

BOK: Slik ser omslaget ut til boken om Fredsbevegelsen de ti årene organisasjonen eksisterte.

Kolossal propaganda

Under den kalde krigen var det en kolossal propaganda mot Sovjet. Da Kalottkomiteen ble etablert på 1960-tallet i regi av Nordisk Råd, var det Norge, Sverige og Finland som ble medlemmer. Mange beklaget at Sovjet ikke ble med, deriblant statsminister Einar Gerhardsen.

Spesielt mange i Nord-Norge beklaget at Sovjet ble holdt utenfor, og det førte til at i 1964 ble den såkalte Frivillige Kalottbevegelsen etablert – og da var Sovjet med sammen med Norge, Finland og Sverige.

Inger Graff var en av dem som uttrykte glede over det. Men mange lokalaviser – og ikke minst ukebladet NÅ, som var Libertas publisering – var uhyre mistenksom og konspiratorisk i sin omtale av personer eller arrangementer som hadde noe med Sovjet å gjøre.

Vi siterer fra boken:

«I et oppslag i NÅ nr. 33, 13. august 1966, er overskriften «Hodepine på kalotten» og der «vår» Inger Graff får gjennomgå. Ukebladet minner oss om at det bør være en viss orden på vårt samarbeid med Sovjet-Unionen.

Det eksisterer avtaler som våre myndigheter tar hånd om. Det er en usunn og farlig taktikk som drives fra sambandskontorene i Tromsø/Kreml. Den er helt på siden av de offisielle kanaler og avtaler, og kan bare skade norske interesser.»

Faenskap

Det er ikke bare Libertas-bladet NÅ som omtales i artikkelen. Også Bladet Tromsø, som på 1960-tallet var partiorgan for Venstre, får sitt.

Vi siterer fra en historie om Gunnar Graff, som jobbet som journalist i avisa på 1960-tallet:

ENGASJERT: Inger Graff var svært engasjert i arbeidet for fred på 1960-tallet.

«I bladet Tromsø regjerte redaktørbrødrene Kjell Larsen og Sverre Larsen. En gang Gunnar var på kveldsvakt, opplevde han under poståpninga i redaksjonen at avisa mottok et innlegg om Vietnam fra presten på Skjervøy, Per Drev-

vatne. Brevet ble resolutt revet i stykker og kastet med ordene «Sånt faenskap vil vi ikke ha i avisa».

Den kalde krigen var en tøff tid. Frykten og motsetningene var stor.

JONNY HANSEN

jonny@itromso.no • 911 60 825